

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____

Н. І. Василькова

5 вересня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 «Середня освіта»

014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

освітня програма Українська мова і література,

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 035 «Філологія»

035.01 українська мова та література

освітня програма Українська мова та література

2018 – 2019 навчальний рік

Робоча програма навчальної нормативної дисципліни «Теоретичні проблеми літературознавства» для студентів галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка спеціальності 014 «Середня освіта» 014.01 Середня освіта (Українська мова і література);
галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035 «Філологія» 035.01 українська мова та література.

Розробник: Родіонова Інна Григорівна, доцент кафедри української мови і літератури, кандидат філологічних наук, доцент _____ (Родіонова І. Г.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 01 від «29» серпня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ (Філатова О. С.)

«29» серпня 2018 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень (ступінь)	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта	Нормативна	
	Спеціальність 014 Середня освіта		
Індивідуальне науково-дослідне завдання (наукове дослідження, творчі завдання)	014.01 Середня освіта (Українська мова і література).	Рік підготовки:	
		1-й	
Загальна кількість годин: 90 год.		Семестр	
		I-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5	Ступінь бакалавра	Лекції	
		10 год.	
		Практичні, семінарські	
		20 год.	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
60 год.			
		Вид контролю: іспит	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 30 год. ~ 60 год. (33% ~ 67%).

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень (ступінь)	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Нормативна	
	Спеціальність 035 Філологія	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання (наукове дослідження, творчі завдання)	035.01 Філологія Українська мова та література	1-й	
		Семестр	
Загальна кількість годин: 90 год.		I-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5	Ступінь бакалавра	10 год.	
		Практичні, семінарські	
		20 год.	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		60 год.	
Вид контролю: іспит			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 30 год. ~ 60 год. (33% ~ 67%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Мета викладання навчальної дисципліни «Теоретичні проблеми літературознавства» – сприяти оволодінню студентами основами фахової теоретико-літературознавчої підготовки, закріпити знання з теорії літератури, вдосконалити навички наукового аналізу художніх творів, допомогти студентам правильно осмислити специфіку літератури як мистецтва слова, розібратися в основних закономірностях літературного процесу, глибоко збагнути суспільну роль художньої літератури.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни «Теоретичні проблеми літературознавства» є:

- виробити в студентів уміння аналізувати художні тексти як твори мистецтва;
- засвоїти основні відомості з теорії літератури;
- формувати навички наукового аналізу художніх творів;
- викликати поглиблену зацікавленість до письменства різних епох;
- навчити студентів опрацьовувати матеріали методичного характеру;
- формувати зацікавленість до науково-дослідної праці та практичного використання здобутих знань.

Передумови для вивчення дисципліни: обізнаність із нормами й канонами сучасного літературознавчого дискурсу та вміння представити свої наукові здобутки, що є одним із найважливіших і найвагоміших аспектів підготовки фахівця з університетською освітою. Курсу «Теоретичні проблеми літературознавства» властиві зв'язки з теоретичними та спеціальними теоретичними курсами загального фундаментального та професійного циклу – «Історія української літератури», «Мовознавство», «Історія світової літератури», «Філософія», «Історія».

– Робоча програма навчальної дисципліни складається з 3-ох кредитів.

Результати навчання:

- володіння навичками самостійного аналізу своєрідностей художніх епох, напрямів, течій, видів і жанрів літератури, індивідуальних художніх мов у теоретичному і практичному, синхронічному й діахронічному аспектах, основних видів естетичної комунікації з формулюванням аргументованих висновків;
- уміння самостійно обґрунтовувати й здійснювати різноманітне дослідження літературних творів певної доби; виявляти риси взаємовпливу в українському та світовому літературно-мистецькому контексті;
- уміння оперувати сучасним категоріально-термінологічним апаратом літературознавства; знання найважливіших філологічних вітчизняних і зарубіжних наукових шкіл;
- здатність демонструвати знання сучасної наукової парадигми в галузі філологічної освіти та динаміки її розвитку.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими *компетентностями*:

I. Загальнопредметні:

- здатність до навчання;
- здатність працювати самостійно, готовність удосконалити й розвивати свій інтелектуальний та загальнокультурний рівень;
- здатність до аналізу і синтезу;
- цінування та повага різноманітності й мультикультурності;
- здатність застосування на практиці.

II. Фахові:

- знання термінологічного апарату навчальної дисципліни;

- знання основних етапів розвитку української літератури, стильових тенденцій літературної доби;
- володіння навичками аналізу літературних творів у єдності змісту та форми;
- уміння розкривати характерні особливості індивідуального стилю митця;
- знання закономірностей пошуків засобів художньої виразності, естетичних орієнтирів доби;
- уміння встановлювати співвідношення загальних явищ літературного процесу зі специфікою окремих видів та жанрів;
- здатність виявляти риси взаємовпливу в українському та світовому літературно-мистецькому процесі;
- уміння критично оцінювати набутий досвід із позицій сучасних досягнень методичної науки;
- здатність удосконалювати уявлення про оригінальну художню творчість та протилежні їй вияви, встановлювати характерні ознаки запозичення, наслідування і моделі власного шляху письменників;
- уміння застосовувати набуті під час вивчення навчальної дисципліни знання, вміння і навички у практиці шкільного викладання літератури;
- уміння аналізувати художні твори української літератури з погляду їх естетичної вартості, суспільного значення.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Література і суспільне життя. Літературний твір та його складові.

Тема 1. Літературознавство серед інших наукових дисциплін. Галузі літературознавства. Природа і сутність літератури як виду мистецтва. Специфіка художньої літератури. Художньо-образне мислення письменника. Види художнього образу за класифікаціями. Засоби творення художнього образу.

Тема 2. Формозмістова єдність художнього твору. Аналіз. Тема та ідея художнього твору, тенденційність, проблематика. Композиція художнього твору. Сюжет та позасюжетні елементи, фабула. Конфлікт та його види.

Мова художнього твору. Поетична лексика (тропи), її роль у розкритті проблематики та ідейно-естетичного змісту твору. Естетична функція стильових фігур. Фоніка, звукова організація художнього твору.

Кредит 2. Основи генології.

Тема 1. Аналіз родової, видової та жанрової форми твору. Особливості визначення родової належності літературного твору. Аналіз видової і жанрової своєрідності твору. Система епічних жанрів. Жанрова система драматургії. Жанровий поділ лірики. Жанрові різновиди двородових форм. Система жанрів позародових форм. Складні випадки генологічного аналізу.

Тема 2. Літературний процес. Закономірності розвитку літератури. Традиції і новаторство. Літературні типи творчості (античний міфологізм, середньовічний символізм та алегоризм, бароко, класицизм, сентименталізм, романтизм, реалізм, модернізм та постмодернізм). Літературний стиль і стильові різновиди. Індивідуальний стиль письменника. Художній метод. Літературний напрям. Течія.

Кредит 3. Основи віршування.

Тема 1. Принципи ритмічної організації художньої мови. Засоби емоційної виразності вірша. Походження віршування. Системи віршування. Римування. Строфа та її види. Специфічні різновиди віршів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	і н д	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Література і суспільне життя. Літературний твір та його складові						
Тема 1. Літературознавство серед інших наукових дисциплін	9	2	2			5
Тема 2. Формозмістова єдність художнього твору	21	2	6			13
	30	4	8			18
Кредит 2. Основи генології						
Тема 1. Аналіз родової, видової та жанрової форми твору.	14	2	2			10
Тема 2. Літературний процес.	16	2	4			10
	30	4	6			20
Кредит 3. Основи віршування						
Тема 1. Принципи ритмічної організації художньої мови.	30	2	6			22
	30	2	6			22
Усього годин	90	10	20			60

5. Теми практичних занять (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Література і суспільне життя. Літературний твір і його складові		
1.	Літературознавство як наукова дисципліна. Художня література та її специфіка. Художній образ.	2
2.	Аналіз художнього твору. Зміст і форма.	2
3.	Тема та ідея художнього твору, проблематика, конфлікт.	2
4.	Композиція і сюжет.	2
Кредит 2. Основи генології		
5.	Система літературних родів, видів, жанрів.	2
6.	Мова художнього твору. Тропіка. Стилистичні фігури. КР №1.	2
7.	Літературний процес. Розвиток літературних напрямів і течій.	2
Кредит 3. Основи віршування		
8.	Системи віршування.	2
9.	Строфіка. Види строф.	2
10.	Захист рефератів. Підсумкова КР №2	2
	Разом	20

6. Самостійна робота (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Література і суспільне життя. Літературний твір і його складові		
1.	Підготувати твір-роздум «Мистецтво слова в житті людини» або «Людина і духовна скарбниця світового мистецтва».	4
2.	Визначити ідейно-тематичні основи, конфлікт новел М. Коцюбинського «Intermezzo» та М. Хвильового «Я(Романтика)». Охарактеризувати проблематику роману Є. Пашковського «Щоденний жезл».	6
3.	Проаналізувати основні мотиви поезій: «Тричі мені являлася любов» І.Франка, «І знов обвугленими сірниками» М. Драй-Хмари, «Сім літер» Н. Ливицької-Холодної та «Стояла я і слухала весну» Лесі Українки.	8
Кредит 2. Основи генології		
4.	Визначте родо-жанрову приналежність творів: «Тополя» Т. Шевченка, «Маруся Чурай» Л. Костенко, «Залізний острів» О. Гончара, «Тигролови» І. Багряного.	4
5.	Конспект статті І. Франка «Із секретів поетичної творчості».	4
6.	Конспект праці Аристотеля «Поетика».	6
7.	Тропи і стилістичні фігури (добір прикладів 3-4 із художньої літератури; характеристика їх ідейно-художнього значення).	6
Кредит 3. Основи віршування		
8.	Добір прикладів із художніх текстів різних віршових розмірів.	8
9.	Цілісний аналіз художнього твору (підготовка реферату).	14
Разом		60

7. Індивідуальне науково-дослідне завдання Написати реферат на одну із запропонованих тем Список творів для рефератів

1. Бердник О. «Хто зважиться – вогняним наречеться».
2. Бічужа Н. «Шпага Славка Беркути».
3. Гаврош О. «Неймовірні пригоди Івана Сили».
4. Гончар О. «Берег любові».
5. Гончар О. «Бригантіна».
6. Горак Р. «У сутінках».
7. Дімаров А. «Блакитна дитина».
8. Думанська О. «Школярка з передмістя».
9. Іваненко О. «Друкар книжок небачених».
10. Іванченко Р. «Гнів Перуна».
11. Малик В. «Таємний посол».
12. Муляр М. «Гра».
13. Опільський Ю. «Ідоли падають».
14. Павленко М. «Русалонька із 7-В, або Прокляття роду Кулаківських».
15. Пагутяк Г. «Королівство».

16. Сенченко І. «Чорна брама».
17. Трублаїні М. «Шхуна «Колумб»
18. Харчук Б. «Діана».
19. Чемерис В. «Вітька+ Галя, або Повість про перше кохання».

8. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота			КР 2	Іспит	Накопич. бали/ Сума
Крд.1	Крд.2	Крд.3	50*2=	120	300/100
20	30	30	100		

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Оцінка «відмінно» виставляється тоді, коли відповідь вважається повною, тобто в ній містяться визначення всіх понять, про які йдеться в питанні, проаналізовано об'єкт, охарактеризовано його семантичні та структурні ознаки. Студент вільно володіє фактичним матеріалом та навичками текстуального аналізу літературного твору; наводить переконливі аргументи на підтвердження власних суджень; виявляє особливі творчі здібності й здатність до оригінальних рішень, до перенесення набутих знань та вмій на нестандартні ситуації; ґрунтовно і повно дає відповіді на всі запропоновані питання.

Оцінка «добре» ставиться тоді, коли студент демонструє належні знання, самостійний підхід до інтерпретації літературно-мистецьких текстів; чітко й лаконічно висловлює думки, але припускається певних неточностей у відповідях, не наводить приклади; виконує переважну більшість поставлених завдань (не менш як дві третини).

Оцінку «задовільно» отримує студент, котрий володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно; має бідну теоретико-літературну базу, використовує окремі приклади на підтвердження висловленого судження; у розкритті питань немає логічної послідовності.

Оцінка «незадовільно» ставиться тоді, коли студент не володіє теоретичними знаннями і практичними вміннями аналізу історико-літературних явищ, не може виконати жодного з поставлених питань.

При оцінюванні контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань:

- а) оцінка «відмінно» ставиться за правильне виконання всіх завдань;
- б) оцінка «добре» ставиться за виконання 75 % усіх завдань;
- в) оцінка «задовільно» ставиться, якщо правильно виконано більше 50% запропонованих завдань;
- г) оцінка «незадовільно» ставиться, якщо завдань виконано менше від 50 %.

Ці оцінки трансформуються в рейтингові бали у такий спосіб:

- “5” – 45-50 балів;
- “4” – 38-44 бали;
- “3” – 25-37 балів;
- “2” – 1-24 балів

9. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

10. Методи навчання

Усний виклад матеріалу: наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу.

Проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, спостереження над усним мовленням, спостереження над мовним матеріалом, порівняльний аналіз, виразне читання текстів; ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки та ін.).

11. Методичне забезпечення

1. Родіонова І.Г. Вступ до літературознавства : Навчально-методичні рекомендації для студентів філологічних факультетів ВНЗ. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. 56 с.
2. Водяна П. Основи віршування : Навч. посіб. для студ. філол. спец., Миколаїв. держ. пед. ун-т. 2-ге вид., доп. Миколаїв, 2002. 92 с.
3. Водяна П.М. Вступ до літературознавства. Навчально-методичний посібник. 3-е , доп. вид. Миколаїв. 2011. 78 с.
4. Хрестоматія. Для практичних занять зі Вступу до літературознавства. Упорядник.: Водяна П.М. Миколаїв, 2009. 80 с.
5. Навчально-методичний комплекс.

12.Рекомендована література

Базова

1. Білоус П.В. Вступ до літературознавства [Текст] : навч. посібник. К. : Академія, 2011. 334 с.
2. Водяна П.М. Основи віршування : Навч. посіб. Для студ. філол. спец., Миколаїв. держ. пед. ун-т. 2-ге вид., доп. Миколаїв, 2002. 92 с.

3. Вступ до літературознавства. Хрестоматія / Упорядник Н.І.Бернадська. К.: «Либідь», 1995. 256 с.
4. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник / За наук. ред. О.Галича. К.: Либідь, 2001. 488 с.
5. Ткаченко А. Мистецтво слова. Вступ до літературознавства [Текст]. К.: Правда Ярославичів, 1998. 448 с.
6. Томашевський Б.В. Теория литературы. Поэтика: Учебн. пос. / Вступ. ст. Н. Д. Тамарченко; ком. Н. Д. Тамарченко, С.Н. Бройтман. М.: Аспект Пресс, 2002. 334 с.
7. Хализев В.Е. Теория литературы [Учебник]. М.: Высшая школа, 2002. 437 с.

**Допоміжна
Наукова та методична література**

1. Данильцова У.Д. Літературні терміни. Словник – довідник. К., 2004. 224 с.
2. Домбровський В. Українська стилістика і ритміка. Українська поезика. Мюнхен, 1993; Дрогобич, 2008. 184 с.
3. І вічна таїна слова. Аналіз великого епічного твору. Посібник для вчителя та ін. К.: Рад. школа, 1990. 205 с.
4. Іванишин В. П. Нариси з теорії літератури. К., 2010.
5. Качуровський І. Фоніка. – К.: Либідь, 1994. 168 с.
6. Качуровський І. Строфіка. – К.: Либідь, 1994. 272 с.
7. Ключок Г. Енергія художнього слова. Кіровоград, 2007. 302 с.
8. Костенко Н.В. Українське віршування ХХ ст. К.: Либідь, 1993. 232 с.
9. Кухар-Онишко О.С., Ситченко А.Л. Вивчення індивідуального стилю письменника в школі. Методичні рекомендації. М., 1994. 43 с.
10. Літературознавчий словник – довідник. К., 1997. 428 с.
11. Наєнко М. Укр. літературознавство. Школи. Напрями. Тенденції. К., 2001. 355 с.
12. Неділько В.Я. Елементи теорії літератури. Конспект лекцій. К., 1994. 68с.
13. Пахаренко В. Художнє слово. Короткий нарис практичної поезики //Українська мова та література. 2001. № 40. С. 42.
14. Ситченко А.Л. Навчально-технологічна концепція літературного аналізу: Монографія. К: Ленвіт, 2004. 304 с.
15. Словник тропів і стилістичних фігур. Автор-укладач В. Ф. Святовець. К., 2011. 172 с.
16. Франко І. Література, її завдання і найважливіші ціхи. / Твори в 20 томах. Т. 16. К., 1955. С.45.
17. Фролова К. Цікаве літературознавство. К., 1991. 108 с.

**13. Інформаційні ресурси
Електронні ресурси**

1. Національна бібліотека України ім. В. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Сайт Міністерства освіти та науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua/>
3. Сайт Академії педагогічних наук України. URL: <http://www.apsu.org.ua/>
4. Государственная научная педагогическая библиотека им. К.Д.Ушинского URL: <http://www.gnpbu.ru>
5. URL: www.libra.ua
6. URL: www.bibleo.ua
7. URL: www.rtd.ua
8. URL: www.knyga.ua
9. URL: www.pansh.ua

Інформаційні ресурси

1. Галич О.А. Теорія літератури: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. К.: Либідь, 2001 р. Кількість: 176.
2. Білоус П.В. Теорія літератури: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Академвидав, 2013 р. Кількість: 23.
3. Павличко С. П. Теорія літератури К.: Основи, 2002 р. Кількість: 5.
4. Безпечний І. Теорія літератури. К.: Смолоскип, 2009 р. Кількість: 5.